

سوره بیست و پنجم - فرقان

این سوره در مکه نازل شده و ۷۷ آیه دارد.

به نام خداوند بخشنده مهربان

بزرگوار است خدائی که قرآن را بر بنده‌اش فرو فرستاد تا جهانیان را برحذر دارد. خدائی که ملک آسمان‌ها و زمین متعلق بدو است. برای خود فرزندی نگرفته و در ملک هستی شریک ندارد. و همه موجودات عالم را او آفریده و در خلقت آنها به فرزندی اندازه ملحوظ داشته است. (۱ - ۲)

و (مشرکان) غیر از خدا معبودان دیگری گرفتند که خود آنها آفریده شده‌اند و توانائی آفریدن ندارند و (حتی) بر خویشان سود و زیانی نتوانند و از میراندن و زندگی بخشیدن و برانگیختن ناتوانند! آنان که کفر ورزیدند گفتند آن (قرآن) جز دروغ چیزی نیست که او (محمد) بر یافته و در این کار گروه دیگری او را یاری کرده‌اند. و همانا آنها ستم کردند و نسبت ناروائی بر او (پیامبر) دادند! و گفتند (قرآن) افسانه‌های پیشینیان است که او نوشتن آن را (از دیگران) خواسته است و آن را بامدادان و شامگاهان بر وی می‌خوانند! (نه!) بگو آنرا کسی فرستاده است که غیب آسمان‌ها و زمین را می‌داند. بی‌گمان او آمرزگار مهربان است. (۳ - ۶) گفتند این چگونه پیامبری است که طعام می‌خورد و در بازارها راه می‌رود. چرا فرشته‌ای به سوی او فرستاده نمی‌شود که با او بیم‌دهنده باشد؟ یا چرا گنجی بر او افکنده نمی‌شود؟ یا چرا او را باغ و بوستانی نیست که از (محصول) آن بخورد؟ و ستمگران به مردم گفتند شما جز این که مرد جادوهای را پیروی کنید کاری نمی‌کنید! (۷ - ۸)

بنگر به چه سان بر تو ضررها زدند پس گمراه گشتند و نمی‌توانند راه هدایت یابند! بزرگوار است آن‌که اگر بخواهد بر تو بهتر از آن عطا کند بهشت‌هایی که زیر درختان آنها نهرها روان است و بر تو در آن قصر دهد! (۹ - ۱۰)

(نه!) بلکه آنها روز قیامت را تکذیب کردند و ما برای کسی که قیامت را تکذیب کند آتش زبانه‌کشی آماده کرده‌ایم! که چون از راه دور به چشم آنها برسد جوش و خروش هول‌انگیز آن را بشنوند! و هنگامی که دست‌ها بر گردن بسته در تنگنایی از آن افکنده شوند ناله و زاری نمایند. (۱۱ - ۱۳)

(به آنان گفته شود) امروز یکبار ناله و زاری منماید بلکه بسیار زاری کنید! بگو آیا این بهتر است یا بهشت جاودانی که به عنوان پاداش و بازگشتگان بر پرهیزگاران وعده داده شد؟ در آن بهشت جاودانه هر چه بخواهند هست و این وعده‌ای است بر عهده پروردگار تو و طلب کردنی است! و روزی که خدا آنان و معبودانی را که غیر از خدا می‌پرستیدند محشور گرداند (خطاب به آن معبودان) فرماید آیا شما این بندگان مرا گمراه ساختید یا اینان خود به راه ضلالت رفتند؟

گویند پاک و منزهی تو، بر ما سزاوار نبود که غیر از تو اولیائی بگیریم ولیکن تو به آنان و پدرانشان نعمت دادی تا یاد تو را فراموش کردند و گروهی تبه روزگار گشتند! و (آن معبودان) گفته‌های شما را تکذیب کنند و شما نه توانائی آن را دارید که عذاب را از خود برگردانید و نه خویشان را یاری دهید و هر کس از شما ستمگار باشد او را عذاب بزرگی به چشائیم! و پیش از تو پیامبرانی نفرستادیم مگر آن که آنها هم طعام می‌خوردند و در بازارها راه می‌رفتند. و ما برخی از شما مردم را برای برخی وسیله آزمایش قرار دادیم که آیا (در راه اطاعت حق) شکیبائی می‌نمایند؟ و پروردگار تو بینا است! (۱۴ - ۲۰)

کسانی که به دیدار ما (در قیامت) امید ندارند گویند چرا برای ما فرشتگانی نازل نشد. یا چرا ما خدا را نمی‌بینیم؟! حقا که خود را بس بزرگ انگاشتند و سخت راه سرکشی در پیش گرفتند! و روزی که فرشتگان را ببینند (فرشته‌ها) گویند امروز برای گناهکاران مژده‌ای نیست و از لقاء و رحمت الهی محروم و دور باشید! و آنگاه بر اعمالی که کرده‌اند ببردازیم و آن را همچون غباری پراکنده سازیم! (۲۱ - ۲۳)

اهل بهشت را در آن روز بهترین جایگاه و نیکوترین آرامشگاه باشد! و روزی که آسمان با ابرها بشکافد و فرشتگان فرود آیند فرود آمدنی. آن روز فرمانروایی به حق با خدای بخشنده است و روز بس سختی بر کافران باشد. و روزی است که شخص ستمگار دو دست خود را با دندان بگزد و گوید ای کاش من در دنیا راهی را پیامبر رفت برمی‌گزیدم! ای وای بر من! کاش فلانی را بر خویشتن دوست نمی‌گرفتم! که او مرا از قرآن، بعد از آن که بر من آمد، بازداشت شیطان مایه خذلان و گمراهی آدمی است! (۲۴ - ۲۹)

و پیامبر گفت پروردگار! قوم من این قرآن را متروک گذاشتند! و این چنین برای هر پیامبری از گناهکاران دشمنی قرار دادیم. هدایت و یاری پروردگار بر تو کافی است! (۳۰ - ۳۱)

کافران گویند چرا همه قرآن یکجا بر پیامبر نازل نشد؟ چنین شد. تا قلب تو را بدان استواری دهیم و آن را به تدریج فرستادیمش به تدریج فرستادنی! و هیچ مثلی بر تو نیاورند مگر آن که ما پاسخ درستی بر تو می‌آوریم با بهترین تفسیر! کسانی که در روز قیامت به رو افتاده بر آتش دوزخ وارد شوند جایگاهشان بدتر و راهشان گمراهمتر است! (۳۲ - ۳۴)

همانا به موسی کتاب دادیم و برادرش هارون را وزیرش نمودیم. و گفتیم به سوی قومی که آیات ما را تکذیب کردند بروید و (بعد از اتمام حجت آنها) آن قوم را هلاک ساختیم چه هلاک ساختنی! و قوم نوح را، چون پیامبران را تکذیب نمودند، غرق نمودیم و آنها را مایه عبرتی بر مردم قرار دادیم و بر ستمگاران عذاب دردناکی آماده کرده‌ایم! و قوم عاد و ثمود و اصحاب رس و نیز اقوام بسیاری را که قرن‌ها میان آنها بودند! و بر همه این امت‌ها مثل‌ها زدیم (و چون نپذیرفتند) همه را هلاک نمودیم هلاک نمودنی! (۳۵ - ۳۹)

(این کافران قریش) بر دهکده‌ای که باران بدی بر آن باریده بود گذر کرده‌اند مگر آن را ندیده‌اید؟ (چرا) ولی آنها برانگیخته شدن را باور ندارند! آنها چون تو را ببینند جز به مسخرهات نگیرند و (گویند) همین است آن کسی که خدا به پیامبری برگزیده است؟! اگر صبر نمی‌کردیم کم مانده بود ما را از عبادت خدایمان باز دارد و گمراه سازد! و به زودی وقتی که عذاب را مشاهده کنند خواهند فهمید که چه کسی گمراهتر بوده است! (۴۰ - ۴۲)

آیا آن کس را، که هوای نفس خویش را معبود خود گرفت، ندیدی؟ آیا تو نگاهبان او توانی بود؟ آیا پنداری که اکثر آنها می‌شنوند یا می‌فهمند (نه!) آنها همانند چهارپایانند بلکه گمراهتر از آنها! آیا نبینی خدایت چگونه سایه را می‌گستراند؟ اگر می‌خواست آن را ساکن (و بر یک منوال) قرار می‌داد. پس آفتاب را دلیل آن قرار دادیم. بعد آن را به آسانی به سوی خود کشیدیم! (۴۳ - ۴۶)

و او خدائی است که شب را بر شما پوشش قرار داد و خواب را وسیله آسایش ساخت و روز را برای برخاستن مقرر داشت! او خدائی است که بادها را پیش از باران به بشارت فرستاد و از آسمان آب پاکیزه نازل کردیم تا به وسیله آن زمین مرده را دوباره زنده گردانیم و از آن چهارپایان و آدمیان را که آفریده‌ایم سیراب نماییم! همانا این تغییر باد و باران را

۱. به عبارت دیگر با طلوع و حرکت آفتاب سایه را، "به سهولت و به تدریج بلند و کوتاه می‌کنیم".

بین آنها تکرار کردیم تا پند گیرند ولیکن اکثر مردم از راه ناسپاسی نپذیرفتند! اگر می‌خواستیم در هر قریه‌ای پیامبر و بیم‌دهنده‌ای برمی‌انگیزیم. تو از کافران فرمانبرداری مکن و با آنها جهاد کن جهاد سختی! (۴۷ - ۵۲)

او خدائی است که دو دریا را به هم آمیخت. این یکی شیرین است و گوارا و آن یکی شور است و بدمزه. بین آنها برزخی قرار داد حائل و مانع نفوذناپذیری! او است آن که بشر را از آب (منی) خلق کرد و بر او نسب و نژاد قرار داد و پروردگار تو توانا است. به جز خدا چیزهائی را می‌پرستند که نه سودی به آنها می‌دهند و نه گزند می‌رسانند و کافر بر پروردگار (دروغین) خود پشیمان باشد. (۵۳ - ۵۵)

تو را نفرستادیم مگر بشارت‌دهنده و بیم‌رساننده باشی. بگو من (برای رسالت) از شما مزدی نمی‌خواهم مگر آن که کسی بخواهد به سوی پروردگارش راهی در پیش گیرد! تو بر خدائی که زنده است و هرگز نمی‌میرد توکل کن و به ستایش او تسبیح گوی و کافی است به او که او به گناه بندگانش دانا است. خدائی که آسمان‌ها و زمین و هر چه را که بین آنها است در شش روز آفرید آنگاه به عرش پرداخت و او بخشاینده است. پس از کسی که آگاه است حقیقت را بپرس! وقتی به آنها گفته شود به خدای رحمان سجده کنید گویند رحمان کیست؟ آیا سجده‌کنیم بر آن‌که تو ما را دستور می‌دهی؟ و بر نفرتشان افزودمش! (۵۶ - ۶۰)

بزرگوار و متعالی است پروردگاری که در آسمان برج‌ها معین کرد و در آن چراغی (خورشید) نهاد و ماهی تابان قرار داد! اوست که شب و روز را در پی هم قرار داد تا کسی که بخواهد پند گیرد یا خواهد سپاسگزار باشد. (۶۱ - ۶۲)

بندگان خدا کسانی هستند که در زمین به تواضع راه می‌روند و هنگامی که جاهلان آنها را مورد خطاب قرار دهند گویند سلام باد بر شما. و (نیز) کسانی هستند که برای عبادت پروردگارش با سجود و قیام، شب زنده‌داری می‌کنند. و (نیز) کسانی هستند که گویند پروردگارا عذاب دوزخ را از ما بگردان، که عذاب آن شدیدترین عذاب‌ها است. آن جا بد قرارگاه و بد جایگاهی می‌باشد! و (نیز) کسانی که چون انفاق و احسان کنند زیادمروی یا تنگ‌نظری ننمایند و میانبرو باشند! و (نیز) کسانی که با خدا معبود دیگری نخواهند و نفسی که خدا حرام کرده است جز به حق به قتل نرسانند و زیانکاری ننمایند که هر کس مرتکب چنین عملی شود عقوبت یابد. عذاب چنین کسی در روز قیامت دو چندان گردد و با ذلت و خواری همیشه در آن بماند! مگر کسی که توبه کند و کارهای نیکو انجام دهد که در این صورت خدا اعمال زشت آنها را به نیکی مبدل گرداند و خدا آمرزگار مهربان است. و هر کس توبه کند و کارهای نیکو انجام دهد همانا به سوی خدا بازگشت نماید بازگشتی! و (نیز) کسانی که به ناحق شهادت ندهند و چون به امر بیهوده و لغوی برخورد نمایند با کرامت و بزرگواری از آن درگذرند. و (نیز) کسانی که چون به آیات الهی پند داده شوند کرم‌آبانه و کورکورانه در آن ننگرند (بلکه تبیین نمایند)! و (نیز) کسانی که گویند پروردگارا! ما را از همسران و فرزندانمان روشنائی چشم عطا کن و ما را پیشوای پرهیزکاران و اهل تقوی قرار ده! (این بندگان) به سبب صبر و شکیبائی که کردند به غرفه‌ای (در بهشت) پاداش یابند و در آن با نوازش و درود برخورد نمایند! در آنجا، که نیکو قرارگاه و نیکو منزلگاهی است جاودانه بمانند! (۶۳ - ۷۶)

بگو پروردگار من به شما عنایتی نکند اگر درخواست شما نباشد. زیرا (پیش از این) او را تکذیب کردید (و عذاب برای شما) لازم باشد. (۷۷)

۱. منظور برج‌هائی است که در علم هیئت برای خورشید و سیارات منازلی بخ حساب می‌آید.